

ارزیابی پیامدهای
اصلاح نظام یارانه انرژی
(با تاکید بر صنعت، خانوار، بودجه عمومی دولت و اقتصاد کلان)

مرکز هم اندیشی برای توسعه بخش خصوصی

ارزیابی پیامدهای اصلاح نظام یارانه انرژی
(با تاکید بر صنعت، خانوار، بودجه عمومی دولت و اقتصاد کلان)

مجری پروژه: پژوهشکده مطالعات اقتصادی و صنعتی شریف

تهران - خیابان استاد مطهری - پلاک ۲۷۵

تلفن: ۱۴-۸۸۷۰۱۹۱۲ و ۲-۸۸۷۱۵۶۱

www.tccim.ir و info@tccim.ir

کلیه حقوق نشر این اثر به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران تعلق دارد.

اجرای قانون هدفمندسازی یارانه ها به عنوان یک تصمیم بسیار مهم در عرصه اقتصاد کشور، به طور طبیعی به صورت گسترده، توجه محافل علمی و دانشگاهی را به خود معطوف ساخته و نظرات فراوانی در مورد آن مطرح شده است. از سوی دیگر، نهادهای اقتصادی، شامل تولیدکنندگان و فعالان حوزه های مختلف کسب و کار نیز با دقت فراوان در صدد درک ابعاد مختلف این قانون و پیش بینی آثار آن هستند. در این راستا، به سفارش اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران، طرحی تحقیقاتی در پژوهشکده مطالعات اقتصادی و صنعتی شریف تعریف شد تا طی آن، موضوع هدفمندسازی یارانه ها با محوریت صنعت مورد بررسی قرار گیرد. بدین منظور، علاوه بر آن که سه نهاد اصلی در اقتصاد کشور، یعنی صنعت (بنگاه)، خانواده و دولت در برنامه تحقیق قرار گرفت و آثار هدفمندسازی یارانه ها در هر یک به طور مجزا بررسی شد، ابعاد اقتصاد کلان و ابعاد بین بخشی و درون بخشی این تحول نیز در قالب یک مدل مفهومی مورد بررسی قرار گرفت.

کتاب پیش رو حاصل مطالعات و پژوهش هایی است که طی ده ماه در دانشگاه صنعتی شریف انجام گرفته و هم اکنون نتایج آن در پنج فصل گردآوری و مدون شده است تا در اختیار علاقمندان، محققان و تصمیم سازان قرار گیرد. به اعتقاد نگارنده، گشودن فضای بحث و نقد در مورد تصمیمات مهم و انتشار نتایج گزارشهای تحقیقی، می تواند به خطای کمتر و اتخاذ تصمیمات صحیح تر بیانجامد. حتی اگر سیاست های تنظیم شده از غنای علمی و کارشناسی بالا هم برخوردار باشند در صورتی که همراهی صاحب نظران را با خود نداشته باشد، در معرض شکست و آسیب خواهد بود.

مجموعه تهیه شده، هر چند از طرف یک نهاد تحقیقاتی - دانشگاهی و با حمایت مالی یک نهاد بخش خصوصی منتشر می گردد اما می تواند در محدوده خود به فضای نقد و بحث دامن بزند. باشد که سیاست گذاران نیز مجموعه سیاست های مدنظر خود را رونمایی کنند و در معرض نقد قرار دهند. در اینجا لازم می دانم از آنانی که از انجام این تحقیق حمایت کردند و آنان که این پژوهش را به انجام رسانیدند تشکر کنم.

از مسئولین اتاق بازرگانی، صنایع و معادن تهران، آقایان آل اسحاق و راسخ نه فقط به خاطر سفارش انجام این پژوهش، بلکه به خاطر اتخاذ رویکرد پژوهشی در اتاق و بها دادن به نتایج آن کمال تشکر را دارم. جناب آقای مهندس دوست حسینی و جناب آقای مهندس صابری هم در جلسات بحث و گفتگو و هم با مطالعه دقیق گزارش ها و دادن نظرات سازنده به غنای مطالب کمک کرده اند که ضروری است از ایشان قدردانی شود.

در سوی محققین، همکاران اینجانب تلاش های قابل تقدیری را بعمل آوردند تا این مجموعه، قابلیت انتشار عمومی پیدا کند. هرچند نتایج پژوهش ها حاصل کار گروهی بوده است اما هریک از محققین،

براساس تقسیم کار تعیین شده، در حوزه های مشخص، مسئولیتی پر رنگ تر داشتند. مطالب ارائه شده در فصل دوم (صنعت) با تلاش موثر آقای فرید فرخی به پایان رسیده است. بررسی های مربوط به بودجه خانوار و اثرات تغییر قیمت انرژی و باز توزیع بخشی از منابع میان خانوارها بر عهده آقای مجید عینیان بوده است. آقای رحمان خاکبان که در مراحل اولیه تحقیق گروه را همراهی می کردند در هر دو حوزه صنعت و خانوار کمک های شایان تقدیری را به عمل آوردند.

تحلیل های مربوط به ارتباط بین بودجه عمومی و قیمت انرژی که در فصل چهارم این مجموعه آمده است بر عهده آقای امیررضا خسرو شاهی بوده است. در این فصل در قالب یک مدل نظری و مجموعه از برآوردهای کمی، چگونگی اثرپذیری تعادل بودجه از افزایش قیمت انرژی مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل پایانی، آقای علیرضا ساعدی ابعاد اقتصاد کلان تغییر نظام یارانه کشور و ضرورت رویکرد به موضوع در قالب یک بسته اقتصاد کلان را مطرح کرده اند.

آقای امیررضا خسرو شاهی علاوه بر آنچه که ذکر شد، در فراهم آوردن مجموعه حاضر کمک های شایان تقدیری را به اینجانب نموده اند. همانگونه که ذکر شده، کتابی را که پیش رو دارید حاصل کارگروهی و تلاشی جمعی است و نتایج کاری هر محقق توسط دیگر محققین به نقد گذاشته شده و حاصل آن مجموعه ای بالنسبه هماهنگ است. اگر زمانی بیشتر در اختیار محققین قرار می گرفت می توانستند گزارش موجود را با انسجام بیشتری در اختیار خوانندگان قرار دهند. اما ضرورت زمانی طرح موضوع، باعث تعجیل در انتشار نتایج گردید. مسلماً دریافت نظرات انتقادی خوانندگان این کتاب در رفع ایرادات و ارائه گزارشی کامل تر، ما را یاری خواهد کرد. ضمناً لازم است این نکته توضیح داده شود که تحقیق حاضر از اردیبهشت سال ۱۳۸۸ آغاز و در بهمن همان سال به پایان رسیده است و اطلاعات محققین از آن چه که قرار است در قالب قانون هدفمندسازی یارانه در حوزه انرژی به اجرا درآید محدود به مواد مندرج در قانون بوده است. لذا به علت در دسترس نبودن اطلاعات مربوط به میزان افزایش قیمت هریک از حامل های انرژی در طی سال های اجرا، تعداد مراحل افزایش قیمت، نحوه جبران خانوارها و بنگاه ها (بر حسب سطح درآمد، جغرافیا و ... در مورد خانوارها و بر حسب رشته فعالیت، اندازه و مالکیت در مورد بنگاه ها)، ناچار به در نظر گرفتن فرضی در موارد ذکر شده گردیده ایم. مطالب کتاب در چارچوب فروض در نظر گرفته شده، تحلیل های نسبتاً جامعی از پیامدهای تحول قیمت های انرژی به خواننده ارائه می کند. بدیهی است نتایج کمی محدود به فروض در نظر گرفته شده است.